

УКРАЇНА

(19) UA (11) 80108 (13) C2

(51) МПК
F03B 3/12 (2007.01)МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ
І НАУКИ УКРАЇНИДЕРЖАВНИЙ ДЕПАРТАМЕНТ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ
ВЛАСНОСТІОПИС
ДО ПАТЕНТУ НА ВІНАХІД

(54) РОБОЧЕ КОЛЕСО РАДІАЛЬНО-ОСЬОВОЇ ГІДРОМАШИНИ

1

(21) 20040806520

(22) 04.08.2004

(24) 27.08.2007

(46) 27.08.2007, Бюл. № 13, 2007 р.

(72) Ліннік Олександр Васильович, Вапник Борис Кирилович, Серебряннікова Світлана Павлівна, Кузьмін Ігор Дмитрійович, Бумарсков Сергій Олександрович, Шилов Валерій Павлович

(73) ВІДКРИТЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО "ТУРБОАТОМ"

(56) SU 780598, F 03 B 3/12, 07.07.1973

UA 73589, F 03 B 3/12, 15.08.2005

SU 1659679, F 03 B 3/12, 30.06.1991

(57) Робоче колесо радіально-осьової гідромашини, що містить верхній і нижній ободи і закріплені між ними лопаті, поверхня яких виконана у відповідності із певними співвідношеннями геометричних параметрів, яке **відрізняється** тим, що номінальна поверхня лопаті виконана у відповідності з наступними співвідношеннями геометричних параметрів:(лінійні величини віднесені до номінального діаметра робочого колеса D_1)номінальний діаметр робочого колеса – D_1 ;кількість лопатей $Z_L = 14$;відносна висота лопаті напрямного апарата $\bar{b}_0 = 0,25$;

вхідна кромка лопаті:

діаметр розташування на верхньому ободі $\bar{D}_{1\text{воб}} = 0,8913$,діаметр розташування на нижньому ободі $\bar{D}_{1\text{ноб}} = 1,0$,положення на верхньому ободі відносно верхнього кільця напрямного апарата $\bar{b}_{1\text{воб}} = 0,00235$,

2

положення на нижньому ободі відносно верхнього

кільця напрямного апарата $\bar{b}_{1\text{ноб}} = 0,275$,кутова координата на верхньому ободі $\theta_{\text{воб}} = 33^\circ$,кутова координата на нижньому ободі $\theta_{\text{ноб}} = 32,5^\circ$,радіус вхідної кромки у горизонтальному перерізі на $\bar{b}_i$ (по висоті лопаті) $\bar{r}_{\text{вх}} = 0,0087 \dots 0,0078 \dots$ 0,0089, де $\bar{b}_i$ – текуча координата відносно верхнього кільця напрямного апарата;лопатеви кут на вході лопаті у горизонтальному перерізі на $\bar{b}_i$ (від верхнього до нижнього обода) $\beta_{1i} = 78,6^\circ \dots 85^\circ$;

вихідна кромка лопаті:

діаметр розташування на верхньому ободі $\bar{D}_{2\text{воб}} = 0,512$,діаметр розташування на нижньому ободі $\bar{D}_{2\text{ноб}} = 0,98$,положення на верхньому ободі відносно верхнього кільця напрямного апарата $\bar{b}_{2\text{воб}} = 0,076$,положення на нижньому ободі відносно верхнього кільця напрямного апарата $\bar{b}_{2\text{ноб}} = 0,466$, товщинавихідної кромки у горизонтальному перерізі на $\bar{b}_i$ (по висоті лопаті) $\bar{\Delta}_{\text{вих}} = 0,0038 \dots 0,00413 \dots 0,00913$,лопатеви кут на виході лопаті у горизонтальному перерізі на $\bar{b}_i$ (від верхнього до нижнього обода) $\beta_{2i} = 8^\circ \dots 14^\circ \dots 40^\circ$;радіус краю верхнього обода $\bar{R} = 0,3935$;радіус краю нижнього обода $\bar{r} = 0,083$;максимальна товщина лопаті $\bar{\delta}_{\text{max}} = 0,028$.

Передбачуваний винахід відноситься до гідромашинобудування і може бути використаний при виготовленні робочих колес радіально-осьових гідромашин.

На енергетичні, кавітаційні, ерозійні і пульсаційні характеристики робочого колеса радіально-осьової гідромашини вирішальний вплив, як пра-

вило, справляють геометричні параметри елементів робочого колеса. Найбільш важливими параметрами є геометричні характеристики лопатей робочого колеса, форма і розташування вхідної і вихідної кромки лопатей, лопатеви кутів на вході і виході, розподілення товщин по висоті лопаті, також кількість лопатей [1].

(19) UA (11) 80108 (13) C2

Відомо робоче колесо радіально-осьової гідротурбіни [2], що містить верхній і нижній ободи і закріплені між останніми лопаті, котре пристосовано для роботи на напорах від 110м до 170м водного стовпа (РО 170), з кількістю лопатей $Z_L = 14$, з відносною висотою лопаток напрямного апарата $b_0 = 0,2$, з коефіцієнтом корисної дії ККД = 91,6% у оптимумі характеристики, з коефіцієнтом кавітації $\sigma = 0,085$ на лінії обмеження потужності і з певними співвідношеннями геометричних параметрів елементів робочого колеса. Недоліками відомого робочого колеса є:

- незабезпеченість повного погодження форми лопатей із натікаючим потоком води і потоком у міжлопатевому каналі;
- недостатність сприятливих умов на виході з решітки лопатей робочого колеса;
- низький ККД у оптимумі характеристики - нижчий ніж потребує стандарт;
- високий коефіцієнт кавітації.

Найбільш близьким з виявлених аналогів до передбачуваного винаходу є робоче колесо радіально-осьової гідротурбіни [3, 4], що містить верхній і нижній ободи і закріплені між останніми лопаті, котре пристосовано для роботи на напорах від 110м до 170м водного стовпа (РО 170), котре рекомендовано стандартом, з кількістю лопатей $Z_L = 15$, з відносною висотою лопаток напрямного апарата $b_0 = 0,238$, з ККД = 92,3% у оптимумі характеристики, з коефіцієнтом кавітації $\sigma = 0,08$ на лінії обмеження потужності і з певними співвідношеннями геометричних параметрів елементів робочого колеса.

Недоліками відомого робочого колеса є:

- незабезпеченість повного погодження форми лопатей із натікаючим потоком води і потоком у міжлопатевому каналі;
- недостатність сприятливих умов на виході з решітки лопатей робочого колеса;
- недостатній ККД у оптимумі характеристики;
- високий коефіцієнт кавітації.

В основу передбачуваного винаходу поставлено задачу - створити таке робоче колесо радіально-осьової гідромашини для роботи на напорах від 110м до 170м водного стовпа, нове виконання котрого шляхом удосконалення параметрів лопатеві системи робочого колеса дозволило б забезпечити високий ККД робочого колеса у оптимумі характеристики і низький коефіцієнт кавітації на лінії обмеження потужності.

Заявляємо робоче колесо радіально-осьової гідромашини характеризується тим, що містить верхній і нижній ободи і закріплені між останніми лопаті, поверхня котрих виконана у відповідності із певними співвідношеннями геометричних параметрів.

При цьому, відмітні ознаки передбачуваного винаходу у порівнянні із прототипом полягають у тому, що номінальна поверхня лопатей виконана у відповідності із наступними співвідношеннями геометричних параметрів:

- (лінійні величини віднесені до номінального діаметра робочого колеса D_1) номінальний ді-

аметр робочого колеса – D_1 , кількість лопатей $Z_L = 14$;

- відносна висота лопатки напрямного апарата $\bar{b}_0 = 0,25$;

- вхідна кромка лопаті:

- діаметр розташування на верхньому ободі

$$\bar{D}_{1\text{воб}} = 0,8913,$$

- діаметр розташування на нижньому ободі

$$\bar{D}_{1\text{ноб}} = 1,0,$$

- положення на верхньому ободі відносно верхнього кільця напрямного апарата

$$\bar{b}_{1\text{воб}} = 0,00235,$$

- положення на нижньому ободі відносно верхнього кільця напрямного апарата $\bar{b}_{1\text{ноб}} = 0,275$,

- кутова координата на верхньому ободі

$$\theta_{\text{воб}} = 33^\circ,$$

- кутова координата на нижньому ободі

$$\theta_{\text{ноб}} = 32,5^\circ,$$

- радіус вхідної кромки у горизонтальному перерізі на $\bar{b}_1$, (по висоті лопаті)

$\bar{r}_{\text{вх}} = 0,0087...0,0078...0,0089$, де $\bar{b}_1$ - текуча координата відносно верхнього кільця напрямного апарата (від верхнього до нижнього обода),

- лопатевий кут на вході у горизонтальному перерізі на $\bar{b}_1$ (від верхнього до нижнього обода),

$$\beta_{1i} = 78,6^\circ...85^\circ;$$

вихідна кромка лопаті:

- діаметр розташування на верхньому ободі

$$\bar{D}_{2\text{воб}} = 0,512,$$

- діаметр розташування на нижньому ободі

$$\bar{D}_{2\text{ноб}} = 0,98,$$

- положення на верхньому ободі відносно верхнього кільця напрямного апарата $\bar{b}_{2\text{воб}} = 0,076$,

- положення на нижньому ободі відносно верхнього кільця напрямного апарата $\bar{b}_{2\text{ноб}} = 0,466$,

- товщина вихідної кромки у горизонтальному перерізі на $\bar{b}_1$ (по висоті лопаті)

$$\bar{\Delta}_{\text{вих}} = 0,0038...0,00413...0,00913,$$

- лопатевий кут на виході лопаті у горизонтальному перерізі на $\bar{b}_1$ (від верхнього до нижнього

обода) $\beta_{2i} = 8^\circ...14^\circ...40^\circ$;

- радіус краю верхнього обода $\bar{R} = 0,3935$;

- радіус краю нижнього обода $\bar{r} = 0,083$;

- максимальна товщина лопаті $\bar{\delta}_{\text{max}} = 0,028$.

Виконання робочого колеса по обмежувальних ознаках дозволяє одержати робоче колесо радіально-осьової гідромашини із певними характеристиками.

Виконання робочого колеса по відмітних ознаках дозволяє одержати робоче колесо радіально-осьової гідромашини із добрим узгодженням лопа-

тевої системи робочого колеса з потоком води, з високим ККД у оптимумі характеристики, з низьким коефіцієнтом кавітації на лінії обмеження потужності.

У цілому, сукупність суттєвих ознак дозволяє досягти технічний результат - одержати робоче колесо радіально-осьової гідромашини для роботи на напорах від 110м до 170м. водного стовпа (РО 170) із високим ККД (93,45%) у оптимумі характеристики і низьким коефіцієнтом кавітації ($\sigma = 0,06$) на лінії обмеження потужності.

Передбачуваний винахід ілюструється кресленням, на котрих показано:

Фіг.1 - лопать у меридіональній проекції;

Фіг.2 - лопать у плані;

Фіг.3 - розгорнення перерізу А-А лопаті на Фіг.1.

Проточна частина робочого колеса 1 спілкується із проточною частиною напрямного апарата (не позначено), що обмежена верхнім 2 і нижнім 3 кільцями напрямного апарата, між котрими розміщено лопатку напрямного апарата (не показано) висотою b_0 .

Робоче колесо 1 радіально-осьової гідромашини містить верхній 4 і нижній 5 ободи і закріплені між ними лопаті 6 з вхідними 7 і вихідними 8 кромками (див. Фіг.1) із наступними геометричними параметрами:

(лінійні величини віднесені до номінального діаметра робочого колеса D_1)

(див. Фіг.1) D_1 - номінальний діаметр робочого колеса, b_0 - висота лопатки напрямного апарата,

$\bar{D}_{1\text{воб}}$ - діаметр розташування вхідної кромки лопаті на верхньому ободі, $\bar{D}_{2\text{воб}}$ - діаметр розташування вихідної кромки лопаті на верхньому ободі, $\bar{D}_{1\text{ноб}}$ - діаметр розташування вхідної кромки лопаті на нижньому ободі, $\bar{D}_{2\text{ноб}}$ - діаметр розташування вихідної кромки лопаті на нижньому ободі, $\bar{b}_{1\text{воб}}$ - положення вхідної кромки лопаті на верхньому ободі, $\bar{b}_{2\text{воб}}$ - положення вихідної кромки лопаті на верхньому ободі, $b_{1\text{ноб}}$ - положення вхідної кромки лопаті на нижньому ободі, $b_{2\text{ноб}}$ - положення вихідної кромки лопаті на нижньому ободі, $\bar{R}$ - радіус краю верхнього обода, $\bar{r}$ - радіус краю нижнього обода, $\bar{b}_i$ - текуча координата горизонтального перерізу лопаті відносно верхнього кільця напрямного апарата.

(див. Фіг.2) $\theta_{\text{воб}}$ - кутова координата вхідної кромки лопаті на верхньому ободі, $\theta_{\text{ноб}}$ - кутова координата вхідної кромки лопаті на нижньому ободі, $\bar{D}_{1\text{воб}}$ - діаметр розташування вхідної кромки лопаті на верхньому ободі, $\bar{D}_{1\text{ноб}}$ - діаметр розташування вхідної кромки лопаті на нижньому ободі;

(див. Фіг.3) $\bar{r}_{\text{вх}}$ - радіус вхідної кромки лопаті, $\bar{\Delta}_{\text{вих}}$ - товщина вихідної кромки лопаті, $\bar{\delta}_{\text{max}}$ -

максимальна товщина лопаті, β_{1i} - лопатевий кут на вході лопаті на $\bar{b}_i$, β_{2i} - лопатевий кут на виході лопаті на $\bar{b}_i$, $\bar{R}_{\text{вх}}$ - радіус розташування вхідної кромки лопаті на $\bar{b}_i$;

при цьому, геометричні параметри виконані у відповідності із наступними співвідношеннями:

- кількість лопатей $Z_L = 14$;

- відносна висота лопатки напрямного апарата

$\bar{b}_0 = 0,25$;

вхідна кромка лопаті:

- діаметр розташування на верхньому ободі

$\bar{D}_{1\text{воб}} = 0,8913$,

- діаметр розташування на нижньому ободі

$\bar{D}_{1\text{ноб}} = 1,0$, де $\bar{D}_{1\text{ноб}} = \bar{D}$,

- положення на верхньому ободі відносно верхнього кільця напрямного апарата

$\bar{b}_{1\text{воб}} = 0,00235$,

- положення на нижньому ободі відносно верхнього кільця напрямного апарата $\bar{b}_{1\text{ноб}} = 0,275$,

- кутова координата на верхньому ободі

$\theta_{\text{воб}} = 33^\circ$,

- кутова координата на нижньому ободі

$\theta_{\text{ноб}} = 32,5^\circ$,

- радіус вхідної кромки у горизонтальному перерізі на $\bar{b}_i$ (по висоті лопаті)

$\bar{r}_{\text{вх}} = 0,0087...0,0078...0,0089$, де $\bar{b}_i$ - текуча координата горизонтального перерізу відносно верхнього кільця напрямного апарата,

- лопатевий кут на вході у горизонтальному перерізі на $\bar{b}_i$ (вид верхнього до нижнього обода)

$\beta_{2i} = 78,6^\circ...85^\circ$;

- вихідна крайка лопаті:

діаметр розташування на верхньому ободі

$\bar{D}_{2\text{воб}} = 0,512$,

- діаметр розташування на нижньому ободі

$\bar{D}_{2\text{ноб}} = 0,98$,

- положення на верхньому ободі відносно верхнього кільця напрямного апарата $\bar{b}_{2\text{воб}} = 0,076$,

- положення на нижньому ободі відносно верхнього кільця напрямного апарата $\bar{b}_{2\text{ноб}} = 0,466$,

- товщина вихідної кромки у горизонтальному перерізі на $\bar{b}_i$ (по висоті лопаті)

$\bar{\Delta}_{\text{вих}} = 0,0038...0,00413...0,00913$,

- лопатевий кут на виході лопаті у горизонтальному перерізі на $\bar{b}_i$ (від верхнього до нижнього обода) $\beta_{2i} = 8^\circ...14^\circ...40^\circ$;

- радіус краю верхнього обода $\bar{R} = 0,3935$;

- 1. радіус краю нижнього обода $\bar{r} = 0,083$;

- максимальна товщина лопаті $\bar{\delta}_{\text{max}} = 0,028$.

Джерела інформації, що прийняті до уваги при складанні заявки

1. Н.Н. Ковалев "Проектирование гидротурбин". Л.: "Машиностроение", Ленингр. отд-ие, 1974, с.20, рис. 1.15, с. 80-81.

2. Л.Я. Бронштейн, А.Н. Герман и др. "Справочник конструктора гидротурбин". -Л.: Машиностроение, 1971, с. 29, рис. 1.18, с. 51, рис. 11.23.

3. Турбины гидравлические для гидроэлектростанций /ОСТ 108.023.15-82 "Турбины гидравли-

ческие вертикальные, поворотно-лопастные осевые и радиально-осевые". - Л.: 1984, с. 74, 75, черт. 61, 62. - копия додається (на 2-х арк.).

4. Справочник по гидротурбинам /под редакцией Н.Н. Ковалева/. - Л.: "Машиностроение", Ленингр.-ое отд-ие, 1984, с. 30-32, рис. 1.25, табл. 1.5. -Прототип.

